

MILLÓ ILDIKÓ

Asszonymesék 2. - IL apai nagyanyja

Ritkán láttam IL-t. Ha igen, megközelíthetetlenül, magányosan rőtta köreit az almádi Gyógyító Platánsor éltes, expresszív érzéseket ébresztő fái között.

Vékony, törekeny alakja – mint a parti fűzfák ágai – fiatalságom emlékét rajzolták a horizontra. Szerettem nézni Őt. Egy színes, őszi délutánon – a Sóhajok hídjá és a Hajóállomás között – IL leült mellém.

– Zászlóruhámot apai nagyanyám, Julianna varrta az ezerkilencszázötvenes években. Igazi, valódi, piros lobogóból készült. Nagyanyám boltba ritkán járt. Talán az égi madarak ejtették portájára a zászlót. Ő nagy leleménnyel – a családtagok mosolyától kísérvé – szabott belőle nekem játszóruhát. Büszke voltam és boldog a karton, lobogós öltözetben. Nem éreztem, nem értettem – még nem –, hogy a türelmetlen és találékony szegénység vezette ollóját, tűjét. Hogy rám szabva a szeretetét varrta a piros ruhácska ráncaiba.

Júlia nagyanyám – akkor – a Tiszához közel, egy kicsi, nyírségi faluban lakott, legidősebb fia családjával. Abban az öreg házban, ahol, ahova tíz gyereket szülte és felnevelte. Férjét ritkán látta. Ő és a gyerekek is. Gyakran volt távol.

Az ezerkilencszázhatvanas években a kemencét az öreg ház tisztaszobájában még használták. A petrólámpát is meggyújtottuk unokahúgommal. Látom ma is nyúlánk, remegő árnyékát a szoba falán. Hallom a szalmazsákba tömött friss szalma zizzenését, érzem fűszeres, finom illatát.

Az udvaron vidáman húztuk a vizet – az ásott kút kerekét ketten könnyen hajtvva.

A hagyományos nyírségi porták eperfája, diófája nemcsak csemegét és árnyékot kínált az első udvaron. Rovarokat űző illatuk, könnyen faragható, nemes erezetük miatt a fával dolgo-

zó falusi mesterek is szerették. A bútorkocsigyártás, a hordószerszámkészítés alapanyagai voltak.

Julianna tíz gyermeket szült. Öt fiút és öt leányt. Hajlott korában lányai gondozták. Legtöbbet és legszívesebben legkisebb lányánál tartózkodott.

Legfiatalabb fia – alig volt húszéves – Budapesten halt meg. A külvárosban, árokparton találták meg járókelők.

Akkor, gyerekként láttam a bűntény helyszínén készült rendőrségi fényképet. Vér szennyezte nagybátyám szép arcát, gesztenyehaját. A családban ő, a legkisebb, a legérzékenyebb, a verset író, költőnek készülő – mint sokan kor- és sorstársai közül – Budapesten kereste szerencsáját.

Sosem derült ki, ki vette el és miért a legkisebb gyermek életét. Nemcsak a tettes maradt ismeretlen, az indíték is.

Julianna nagyanyám nyaranta szívesen ült a Bujtos-tó közeli udvaron. Összetöppedt, sovány teste örült a simogató napsugaraknak. Ritkán szólt. Csönd, magány ölelte. Nagy, eres, görcsös kezei összekulcsolva pihentek ölében.

Rózsafüzérre nem emlékszem. Nem emlékszem, hogy láttam volna kezében. Fiával a Miatyánk is a temetőbe költözött?

Julianna háta – emlékeimben – kérdőjelet rajzol a nyírségi tájba. Pillantása – a róla maradt egyetlen fényképen hokedlin ül, köténye nemcsak testét, egész lényét takarja – a távolt fűrész, választ váró asszonyé.

Julianna fájdalma – a Csönd – azon a régi fényképen barázdát rajzol az én homlokomra is.

Nem láttam örülni, de panaszkodni sem hallottam. Csak feketében láttam és csak fejkendőben.

Talán egy alkalommal lestem meg – fullasztó melegben – libbenni ezüst haján kendőjét.

Szótlán hallgattam IL szavait.

A szája szögletében megbújó könnycseppjei a tó vizében csillogó napfény ezer színét tükrözték.

Amikor hajóra szállt, csak integető kezét láttam.

Ujjai ellenfényben repültek. Vállán sirályok...